

KANSEN VOOR ELK TALENT

ÛNDERWIIS FOAR
DE TAKOMST

September
2020

Foaropwurd

Waadhoeke telt fjirtich doarpen en ien stêd. Yn dy 41 kearnen hawwe wy 36 basisskoallen en 3 skoallen foar fuortset ûnderwiis. Dêrneist is der in rom oanbod oan foarsjenningen foar bern fan nul oant fjouwer jier en is der yn in soad doarpen bûtenskoalske opfang foar bern fan fjouwer oant tolve jier. In ryk oanbod foar ús jonge ynwenners fan nul oant santjin jier.

De rol fan de skoallen feroaret, der wurdt hieltyd mear fan it ûnderwiis ferwachte en skoallen moatte ynspylje op de maatskiplike trends, wêrby't faak beide âlden wurkje. Pjutte-opfang, bûtenskoalske opfang en soarch wurdt faker kombinearre op skoalle, wêrtroch't de saneamde IKC's ûntsteane. Bern fan nul oant tolve jier kinne sa yn ien gebou terjochte foar opfang, ûnderwiis en neiskoalske aktiviteiten. Foar fuortset ûnderwiis kinne ús jongeren terjochte yn Frjentsjer en Sint-Anne. Unyk is it programma 'Leren en werken in je eigen regio' dat oanbean wurdt troch alle fuortset-ûnderwiisskoallen yn ús gemeente. Dêrby wurkje ûnderwiis, ûndernimmers en oerheid mei-inoar gear om learlingen yn kontakt te bringen mei de pleatslike ûndernimmers. Dat allegear om de jongerein safolle mooglik te boeien en te binen oan ús regio.

Us gemeente hat te krijen mei in feroarjende befolkingsgearstalling. It oantal learlingen sakket, wylst de leeftiidsgroep fyftich oant sechstich jierrigen groeit. Yn 'e mande mei it ûnderwiis wolle wy antispearje op dy feroarjende omstannichheden. Yn dizze ûnderwiisfyzje kinne jo lêze op hokker manier oft wy dat dwaan silje.

Dizze fyzje is ta stân kommen yn gearspraak mei de skoalbestjoeren. De minsken dy't dêr wurkje, hawwe ûnderfining en witte wat skoallen en harren learlingen nedich hawwe. Dêr ha wy safolle mooglik op ynset yn dizze fyzje. Graach wol ik elkenien fan herten betankje foar de tiid en ynset dy't levere is yn it proses om te kommen ta dizze ûnderwiisfyzje. Myn komplimenten oan de skoalbestjoeren foar harren konstruktive bydrage oan it proses. Op dizze wize ynfolling jaan oan it 'Nabij Besturen'-prinsipe is hiel weardefol!

De 'Fyzje op Underwiis' en it 'Yntegraal Húsfêstingsplan' foarmje mei-inoar in moaie basis om derfoar te soargjen dat ús jonge minsken harren sadanich ûntjaan kinne dat se goed taret wurde op harren takomst. Gemeente en skoalbestjoeren drage dêrfoar in mienskiplike ferantwurdlikheid, hoewol't elk syn rol en taak dêryn oars is. Nei it fêststellen fan dizze fyzje arbeidzje wy graach fierder mei-inoar op, om de ambysjes te realisearjen.

Wethâlder Nel Haarsma-Vrieswijk

LEGENDA

Fries

Franeke

Bildts

LEGENDA
Fries
Franekers
Bildts

Inhoud

Samenvatting Nederlands	5
Samenvatting Fries	7
Samenvatting Franekers	9
Samenvatting Bildts	11
1. Inleiding	13
1.1 Aanleiding	13
1.2 Proces	14
1.3 Context: verantwoordelijkheden en rollen	14
1.4 Status Visie op Onderwijs	16
1.5 Leeswijzer	16
2. Scholen, leerlingenaantallen en prognoses	17
2.1 Onderwijsaanbod	17
2.2 Leerlingenaantallen en prognoses	18
3. Maatschappelijke verbreding en ontschotting	20
3.1 Inleiding	20
3.2 Speerpunt: Voor- en vroegschoolse educatie	21
3.3 Speerpunt: Minder schooluitval	22
3.3.1 Leerplicht	22
3.3.2 Passend onderwijs	23
3.3.3 Jeugdhulp en zorg	23
3.4 Speerpunt: koppeling tussen onderwijs en opvang	25
4. Aanvullend onderwijsaanbod	27
4.1 Inleiding	27
4.2 Speerpunt: Cultuureducatie, Natuur- en Milieueducatie en meertaligheid.	27
4.3 Speerpunt: Sportbeleid – bewegingsonderwijs	30
4.4 Speerpunt: Leren en werken in je eigen regio	31
4.5 Landelijke ontwikkeling: Techniekonderwijs	33
4.6 Landelijke ontwikkeling: 10-14 Scholen	33

5. Huisvesting en duurzaamheid 34

5.1 Inleiding	34
5.2 Aanbod en spreiding	34
5.2.1 Capaciteit in relatie tot krimp en leegstand	34
5.2.2 Normatieve leegstand	34
5.2.3 Kleine scholen	35
5.2.4 Clustering	36
5.3 Verantwoordelijkheden	36
5.4 Speerpunt: Duurzaamheid: Kwalitatieve en toekomstbestendige huisvesting	37
5.4.1 Toekomstbestendige gebouwen door clustering van functies	37
5.4.2 Duurzaamheidsambities	38
5.4.3 Bekostiging van huisvestingsprojecten	39
5.4.4 Bekostiging van duurzaamheidsmaatregelen	39
5.5 Speerpunt: Renovatie	41

Begrippenlijst 43

Bijlage 1 44

Samenvatting

Samen met belanghebbenden hebben wij nieuw beleid met betrekking tot onderwijs geformuleerd. Dit nieuwe beleid is noodzakelijk vanwege de gemeentelijke herindeling, maar vooral omdat we nieuwe lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen op onderwijsgebied een plek in ons beleid willen geven. Het is een van de ambities uit het ontwikkelingsperspectief. Niet de enige. Het gaat er juist om dat deze beleidsnota in verbinding staat met de ambities in het ontwikkelperspectief. Een andere ambitie is het behoud van vitale en veerkrachtige dorpen en wijken.

Dit interactieve proces heeft geresulteerd in twee met elkaar samenhangende documenten:

- 'Visie op Onderwijs'
- 'Integraal Huisvestingsplan' (IHP)

Deze documenten beschrijven de uitdagingen waarvoor schoolbesturen en de gemeente staan en benoemen de ambities en acties die daaruit voortvloeien. Deze ambities en acties zijn niet vrijblijvend: sommige komen voort uit wetgeving en zorgplicht, andere uit eigen beleidsambities en bestaande programma's.

We besteden in de visie aandacht aan maatschappelijke verbreding en ontschotting en de belangrijke rol die de school of het (Integraal) Kind Centrum ((I)KC) speelt in het leven van een kind. School is een plek waar kennis en vaardigheden worden opgedaan; maar steeds meer is school ook de plek waar het sociale leven van kinderen vorm krijgt.

Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) komt aan de orde als onderdeel van het onderwijsachterstandenbeleid. VVE is een middel dat de gemeente samen met onderwijs- en opvangpartners kan inzetten. Zodat peuters met een mogelijke (taal)achterstand dankzij een betere voorbereiding – en zonder achterstand (!) – aan de basisschool kunnen beginnen.

Ook vermindering van schooluitval komt aan de orde. Samenwerking tussen ons Gebiedsteam en alle typen onderwijs moet leiden tot de beste zorg en het best passende onderwijs, bij voorkeur zo dicht mogelijk bij huis.

Een (I)KC is een plek waar onderwijs, opvang en in sommige gevallen ook welzijns- en sportactiviteiten plaatsvinden. Scholen in onze gemeente hebben de ambitie dergelijke kindcentra op te zetten. We onderzoeken de mogelijkheden om dit te realiseren en kijken daarbij naar de lokale situatie, de behoefte van kinderen en de vraag van ouders.

In deze visie gaan we verder in op 'aanvullende onderwijsvoorzieningen'. Waadhoeke stelde daarvoor in juli

2019 beleid vast. We faciliteren cultuureducatie, natuur- en milieueducatie (NME) en meertaligheid. Dat willen we ook na 2020 voortzetten en breed aanbieden in het basisonderwijs. Het voortgezet onderwijs integreert cultuureducatie en NME in een aantal vakken.

Hetzelfde geldt voor het sportbeleid en het bewegingsonderwijs. De inzet van het Beweegteam Waadhoeke in het onderwijs wordt gecontinueerd en we onderzoeken of een doorgaande lijn naar het voortgezet onderwijs mogelijk is.

Leren en werken in de eigen regio is wat ons betreft een stevig speerpunt. Het project O3, waarbij voortgezet onderwijs, ondernemers en overheid samenwerken, wordt geëvalueerd en bij een positieve uitkomst structureel op dezelfde manier voortgezet. Ook is er de wens om basisschoolleerlingen kennis te laten maken met praktijkvakken op het voortgezet onderwijs en met de regionale arbeidsmarkt. De landelijke ontwikkelingen 'techniek-onderwijs' (techniekpact) en '10-14 scholen' sluiten hierop aan.

Demografische ontwikkelingen, zoals ontgroening en vergrijzing, vormen de rode draad in ons onderwijshuisvestingsbeleid. Deze ontwikkelingen leiden tot daling van het aantal leerlingen, toename van leegstand en het ontstaan van kleinere scholen. Clustering van onderwijs- en andere maatschappelijke voorzieningen kan bijdragen aan het in standhouden van vitale scholen. De ambities op het gebied van duurzaamheid en (I)KC-vorming vragen ook om een duidelijke stip aan de horizon.

De huidige ontwikkeling in de markt zorgt voor hoge bouw prijzen. De normbedragen van de VNG voor bekostiging van huisvestingsprojecten blijven achter bij deze ontwikkeling. Om toch schoolgebouwen te kunnen realiseren is bekostiging op basis van werkelijke kosten nodig. De uitleg over wat wij onder 'werkelijke kosten' verstaan, wordt in het document 'IHP' gegeven.

Renovatie is (nog) niet in de wet opgenomen als voorziening. Wij zien renovatie als een volwaardig alternatief voor (ver)nieuwbouw. De levensduur van een schoolgebouw moet dan wel met tenminste twintig jaar kunnen worden verlengd. De duurzaamheidsambities van de gemeente die in deze visie omschreven zijn, zijn maatgevend bij (ver)nieuwbouwprojecten. Schoolbesturen zijn bereid om een eigen financiële bijdrage te leveren mits er sprake is van een realistische terugverdientijd. De hoogte van de bijdrage is afhankelijk van de ambitie: Nul Op de Meter (NOM) of (Bijna) Energie Neutraal ((B)ENG).

Deze visie en het IHP worden jaarlijks in het OOGO met de schoolbesturen tegen het licht gehouden en zo nodig geactualiseerd en aangepast; afhankelijk van nieuwe ontwikkelingen en ambities.

Gearfetting

Yn 'e mande mei belanghawwers hawwe wy nij belied oangeande ûnderwiis formulearre. Dat nije belied is needsaaklik fanwegen de gemeentlike weryndieling, mar foaral om't wy nije lokale, regionale en lanlike ûntwikkelingen op it mêd fan ûnderwiis in plak yn ús belied jaan wolle. Sa meitsje wy in ferbining mei ús Untwikkelperspektyf Waadhoeke 2018-2028 foar wat de ambysje oanbelanget om jongeren yn de regio te behâlden troch de gearwurking tusken oerheid, ûnderwiis en ûndernimmers út te wreidzjen en te fersterkjen. Dêrneist kin it klusterjen fan foarsjenningen en goede ûnderwiishúsfêsting bydrage oan fitale en fearkrêftige doarpen en wiken.

Dat ynteraktive proses hat resultearre yn twa meielkoar gearhingjende dokuminten:

- 'Fyzje op Underwiis'
- 'Yntegraal Húsfêstingsplan' (IHP)

Dy dokuminten beskriuwe de útdagingen dêr't skoalbestjoeren en de gemeente foar steane en beneame de ambysjes en aksjes dy't dêrút fuortkomme. Dy ambysjes en aksjes binne net frijbljuwend: guon folgje út wetjouwing en soarchplicht, oaren út eigen beliedsambysjes en besteande programma's.

Wy jouwe yn de fyzje omtinken oan maatskiplike ferbreiding en yntegraasje en de belangrike rol dy't de skoalle of it (Yntegraal) Bernesintrum ((I)KC) spilet yn it libben fan in bern. Skoalle is in plak dêr't kennis en feardichheden opdien wurde, mar hieltyd mear is skoalle ek it plak dêr't boppedat it sosjale libben fan bern stal krijt.

Foar- en ierskoalske edukaasje komt oan 'e oarder as ûnderdiel fan it ûnderwiisefterstannebelied. Dat set de gemeente yn 'e mande mei ûnderwiis- en opfangpartners yn om efterstannen foar te kommen en pjutten mei in mooglike (taal)efterstân better ta te rieden op de basisskoalle en derfoar te soargjen dat beukers sûnder efterstân nei groep 3 kinne.

Ek fermindering fan skoalútfal komt oan 'e oarder. Gearwurking tusken ús Gebietsteam en alle typen ûnderwiis moat liede ta de bêste soarch en it bêst passende ûnderwiis, wêr't dat mooglik is ticht by hûs.

In (I)KC is in plak dêr't ûnderwiis, opfang en yn guon gefallen ek wolwêzens- en sportaktiviteiten plakfine. Skoallen yn ús gemeente hawwe de ambysje om sokke bernesintra op te setten. Wy ûndersykje de mooglikheden om dat te realisearjen en sjogge dêrby nei de lokale situaasje, de behoefte fan bern en de fraach fan âlden.

Yn dizze fyzje geane wy fierder yn op 'oanfoljende ûnderwiisfoarsjenningen'. Waadhoeke stelde dêrfoar yn july 2019 belied fêst. Wy fasilitearje kultueredukaasje, natuer- en miljeu-edukaasje en meartalichheid. Dat wolle wy ek nei 2020 fuortsette en breed oanbiede yn it basisûnderwiis. It fuortset ûnderwiis yntegrearret kultueredukaasje en NME yn in oantal fakken.

Datselde jildt foar it sportbelied en it bewegingsûnderwiis. De ynset fan it Beweechteam Waadhoeke yn it ûnderwiis wurdt kontinuearre en wy ûndersykje oft in trochgeande line nei it fuortset ûnderwiis mooglik is.

Leare en wurkje yn de eigen regio is wat ús oanbelanget in stevich spearpunt. It projekt O3, wêrby't fuortset ûnderwiis, ûndernimmers en oerheid gearwurkje, wurdt evalúearre en by in positive útkomst struktureel op deselde manier fuortset. Ek is der de winsk om basisskoalbern kennis meitsje te litten mei praktykfakken op it fuortset ûnderwiis en mei de regionale arbeidsmerk. De lanlike ûntwikkelingen 'technykûnderwiis' (technykpakt) en '10-14 skoallen' slute dêrop oan.

Demografyske ûntwikkelingen, lykas ûntgriening en fergrizing, foarmje de reade tried yn ús ûnderwiishúsfêstingsbelied. It liedt ta fermindering fan it oantal learlingen, it tanimmen fan leechstân en it ûntstean fan lytsere skoallen. It klusterjen fan ûnderwiis- en oare maatskiplike foarsjenningen kin bydrage oan ynstânhâlding fan fitale skoallen.

De ambysjes op it mêd fan duorsumheid en (I)KC-foarming freegje ek om in dúdlike stip oan de hoarizon. De hjoeddeistige ûntwikkeling yn 'e merk soarget foar hege bouprizen. De noarmbedraggen fan de VNG foar bekostiging fan húsfêstingsprojekten bliuwe efter by dy ûntwikkeling. Om dochs skoalgebouwen realisearje te kinnen, is bekostiging op basis fan werklike kosten nedich. De útlis oer wat wy ûnder 'werklike' kosten fersteane, wurdt yn it dokumint "IHP" jûn.

Renovaasje is (noch) net yn de Wet opnommen as foarsjenning. Wy sjogge renovaasje as in folweardich alternatyf foar (fer)nijbou. De libbensdoer fan in skoalgebou moat dan wol mei op syn minst 20 jier ferlinge wurde kinne. De duorsumheidsambysjes fan de gemeente dy't yn dizze fyzje omskreaun binne, binne normatyf by (fer)nijbouprojekten. Skoalbestjoeren binne ree om in eigen finansjele bydrage te leverjen, mits der sprake is fan in realistyske weromfertsjintiid. De hichte fan de bydrage is ôfhinklik fan de ambysje: Nul op de Meter (NOM) of (Benei) Energij Neutraal (B)ENG).

Dizze fyzje en it IHP wurde alle jierren yn it OOGO mei de skoalbestjoeren tsjin it ljocht holden en wêr't dat nedich is aktualisearre en oanpast oan nije ûntwikkelingen en ambysjes.

Samenfatting

Tegare met belanghewwenden hewwe wij nij beleid fòrmuleard foar wat ut onderwijs angaat. Dit nije beleid is noadsakeluk fanwege de gemeenteluke herindeling, mar foaral omdat we nije lokale, regionale en lâneluke ontwikkelingen op onderwijsgebiet un plak in ôns beleid geve wille. Su make we un ferbining met ôns Ontwikelperspectief Waadhoeke 2018-2028 angaande de ambisy om jongeren in de regio te houwen deur de samenwerking tussen overhyd, onderwijs en ondernimmers út te breiden en te fersterken. Dêrnaast kin klustering fan foarsieningen en goëde onderwiishuusfesting bijdrage an fitale en fearkrachtuge dörpen en wiken.

Dit interaktive proses het rissultearde in twee met mekaar samenhangende dokumenten:

- 'Visie op Onderwijs'
- 'Integraal Huisvestingsplan' (IHP)

Disse dokumenten beskribe de útdagingen wêrfoar skoalbestueren en de gemeente staan. Sij benoême de ambisys en aksys dy dêrút foartfloei. Disse ambisys en aksys binne nyt frijblivend: sommuge komme foart út wetgeving en sòrgplicht, andere út eigen beleidsambisys en bestaande programma's.

We bestede in de fízy andacht an maatskappeluke ferbreiding en ontskötting en de belangrike rôl dy de skoal ôf ut (Integraal) Kindcentrum ((I)KC) speult in ut leven fan un kyn. De skoal is un plak wêr't kennis en faardugheden opdean wurde, mar almar mear is de skoal ok ut plak wêr't ok ut sosjale leven fan kynders fòrm krijt.

Foar- en froêgskoalse edukasy komt an de ôrde as onderdeel fan ut onderwijsachterstânenbeleid. Dat set de gemeente tegare met onderwijs- en opfangpartners in om achterstânen te foarkommen en peuters met un mogeluke (taal)achterstân beter foar te bereiden op de basusskoal en der foar te sòrgen dat kleuters sonder achterstân naar groep 3 kinne.

Ok fermindering fan skoalútfal komt an de ôrde. Samenwerking tussen ôns Gebiedsteam en alle tipen onderwijs mut leide tót de bêste sòrg en ut bêst passende onderwijs, wêr mogeluk thús nabij.

Un (I)KC is un plak wêr't onderwijs, opfang en in sommuge gefallen ok welwezens- en spòrtaktiviteiten plaksfine. Skoalen in ônze gemeente hewwe de ambisy dergeluke kyndersentra op te setten. We ondersoeke de mogelijkheden om dit te réalisearen en kike dêrbij naar de lokale situasy, de behoêfte fan kynders en de fraag fan ouders.

In disse fisiy gaan we ferder in op 'anfullende onderwijsfoarsieningen'. Wâdhoeke stelde dêrfoar in july 2019 beleid fast. We fasiliteare kultueredukasy, natuer- en milieuedukasy en meartalughyd. Dat wille we ok na 2020 foartsette en breed anbiede in ut basusonderwiis. Ut foartsetten onderwiis integreart kultueredukasy en NME in un antal fakken.

Ditselde geldt foar ut spòrtbeleid en ut bewegingsonderwiis. De inset fan ut Beweegteam Waadhoeke in ut onderwiis wurdt kontinueard en we ondersoeke ôf un deurgaande lijn naar ut foartsetten onderwiis mogelik is. Learen en werken in de eigen regio is wat ôns angaat un stevug spearpunt. Ut projekt O3, wêrbij foartsetten onderwiis, ondernimmers en overhyd samenwerke, wurdt evalueard en bij un poasitive útkomst struktureel op deselde manier foartsetten. Ok is der de wêns om basusskoallearlingen kennis make te laten met praktykfakken in ut foartsetten onderwiis en met de regionale arbeidsmarkt. De lâneluke ontwikkelingen 'technykonderwiis' (technykpakt) en '10-14 scholen' slute hierop an.

Demografise ontwikkelingen, suas ontgroëning en fergrizing, fôrme de rooie draad in ôns onderwiishuusfestingsbeleid. Ut leidt tot daling fan ut antal learlingen, toename fan leegstand en ut ontstaan fan kleinere skolen. Klustering fan onderwijs- en andere maatskappeluke foarzieningen kinne bijdrage an instânhouwing fan fitale skolen.

De ambisys op ut gebied fan duersaamhyd en (I)KC-vorming frage ok om un dudeluke stip an de horison. De ontwikkeling in de markt fan fandaag de dag sòrgt foar hoge bouprizen. De nòrmbedragen fan de VNG foar bekòstuging fan huusfestingsprojekten blive achter bij disse ontwikkeling. Om tòch skoalgebouwen réali-seare te kinnen is bekòstuging op basus fan werkeluke kòsten noadug. De útlêg over wat wij onder 'werkeluke kòsten' ferstaan, wurdt in ut dokument "IHP" geven.

Renovasy is (nòg) nyt in de Wet opnommen as foarsiening. Wij sien renovasy as un folweardug alternatyf foar (fer)nijbou. De levensduer fan un skoalgebou mut dan wel met tenmînste 20 jaar ferlengd wurde kinne. De duersaamhydsambisys fan de gemeente dy in disse fizy omskreven binne, binne maatgevend bij (fer)nijboupjekten. Skoalbestueren binne bereid om un eigen finânsjele bijdrage te leveren mits der sprake is fan un réalistise weromferdientiid. De hoogte fan de bijdrage is ôfhankelik fan de ambisys: Nul op de Meter (NOM) ôf (Bijna) Energie Neutraal (B)ENG).

Disse fizy en ut IHP wurde jaarluks in ut OOGO met de skoalbestueren teugen ut licht houden en su noadug aktualiseard en anpast an nije ontwikkelingen en ambisys.

Samenfatting

Tegaar met de betrokkenen hewwe wij 'n nij onderwijsbelaid maakt. Deur de gemeentlike herindeling waar dut noadsaaklik, maar fooral omdat wij nije lokale, regionale en landlike ontwikkelings op onderwijsgebiet 'n plak in ôns belaid geve wille. Soa make wij 'n ferbining met ôns 'Ontwikkelperspektief Waadhoeke 2018-2028' met derin de ambisy om 't jongereand in de regio te houwen deur de samenwerking tussen overhyd, onderwijs en ondernimmers út te braiden en te fersterken. Dernaast kin klustering fan foorsienings en goeie onderwiishúsfesting bijdrage an fitale en feerkrachtige dorpen en wiken.

Dut interaktive perses het rissulteerd in twee metnander ferbonnen dokuminten:

- 'Visie op Onderwijs'
- 'Integraal Huisvestingsplan' (IHP)

Deuze dokuminten beskryve de útdagings fan de skoalbesturen en gemeente en benoeme de der út kommende ambisys en aksys. Deuze ambisys en aksys binne niet frijblivend: sommige ontstaan út wetgeving en zorgplicht, ândere út aigen belaidambisys en bestaande programma's.

Wij bestede in de fizy andacht an maatskaplike ferbreeding en ontskotting en de belangrike rôl die't de skoal of 't '(Integraal) Kindcentrum ((I)KC)' in 't leven fan 'n kynd speult. Skoal is 't plak wer't kinnis en faardigheden opdeelen worre, maar hyltyd meer is skoal ok 't plak wer't 't soasjale leven fan kines form krijt.

Foor- en froegskoalse edukasy komt an de order as onderdeel fan 't onderwijs-achterstandsbelaid. Dat set de gemeente tegaar met onderwijs- en opfangpartners in om gyn achterstanden te krijen en peuters met 'n mooglike (taal)achterstand beter foor te beraiden op de basisskoal en d'r foor te sorgen dat kleuters sonder achterstand na groep 3 kinne.

Ok fermindering fan skoalútfal wort bepraat. Samenwerking tussen 'Gebiedsteam Waadhoeke' en alle soorten fan onderwijs mot laide tot de bêste sorg en 't bêst passende onderwijs, wer't mooglik is dichtbij huus.

'n (I)KC is 'n plak wer't onderwijs, opfang en in sommige gefallen ok welwezen- en sportaktiviteiten plakfine. Skoalen in ôns gemeente hewwe de ambisy sokke kyndsintra op te setten. Wij ondersoeke de mooglikheden om dut foarnander te krijen en sien derbij na de lokale sitewasy, de behoefte fan kines en de fraag fan de ouwelo.

In deuze fízy gaan wij feerder in op 'Aanvullende onderwijsvoorzieningen'. Waddenhoek stelde derfoor in juli 2019 belaid fast. Wij fasilitere kultuuredukasy, netuur- en miljeu-edukasy en meertaligens. Der wille wij ok na 2020 met deurgaen en breed anbiede in 't basisonderwiis. 't Foortset onderwiis bringt de kultuuredukasy en NME in 'n antal fakken bijnander.

Dut geldt ok foor 't sportbelaid en 't bewegingsonderwiis. D'r wort deurgaen met de inset fan 't 'Beweegteam Waadhoeke' en wij binne an 't undersoeken at 'n deurgaande lyn naar 't foortset onderwiis mooglik is.

Lere en werke in de aigen regio fine wij 'n stevig speerpunt. 't Projekt O3, werbij 't foortset onderwiis, ondernimmers en overhyd samenwerke, sil evalueerd worre en bij 'n positive útkomst wort hier struktureel met deurgaen. Ok is d'r de wíns om basisskoalleerlingen kinnis make te laten met praktykfakken op 't foortset onderwiis en met de regionale arbaidsmet. De landlike ontwikkelings 'Techniekonderwiis' (technykpakt) en '10-14 scholen' slútte hierop an.

Befolkingsontwikkelings, lykas ontgroening en fergrizing, forme de rooie draad in ôns onderwiis- en húsfestingsbelaid. Dut sorgt foor 'n daling fan 't antal leerlingen, toename fan leegstand en 't ontstaan fan klainere skoalen. Klustering fan onderwiis- en ândere maatskaplike foorsienings kin bijdrage an 't behouwen fan fitale skoalen. De ambisys op 't gebied fan duursems en (I)KC-forming frage ok om 'n dúdlike stip an de horison.

De metontwikkeling fan teugenworig sorgt foor hoge bouprizen. De normbedragen fan de VNG foor bekostiging fan húsfestingsprojekten blive achter bij deuze ontwikkeling. Om dochs skoalgebouwen realisere te kinnen, is bekostiging op basis fan werklike kosten noadig. De útlêg over wat wij met 'werklike' kosten bedoele, wort in 't dokumint 'IHP' geven.

Renofasy is (nag) niet in de Wet opnommen as foorsiening. Wij sien renofasy as 'n goed alternatyf foor (fer) nijbou. De levensduur fan 'n skoalgebou mot dan wel met in elk gefal 20 jaar ferlingd worre kinne. De duursemsambisys fan de gemeente die't in deuze fízy omskreven binne, sille maatgevend weze bij (fer)nijboupjekten. Skoalbesturen binne beraid om 'n aigen finansjele bijdrage te leveren, maar dan mot d'r al 'n realistise weromferdientiid weze. De hoogte fan de bijdrage hangt ôf fan de ambisys: 'Nul op de Meter (NOM) of (Bijna) Energie Neutraal (B)ENG'.

Deuze fízy en 't IHP worre jaarliks in 't OOGO met de skoalbesturen teugen 't licht houwen en at 't norig is bijwerkt en anpast an nije ontwikkelings en ambisys.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Vanwege de gemeentelijke herindeling, maar ook om relevante landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen een plek te geven, is het wenselijk om een nieuwe visie op onderwijs vast te stellen.

Relevante lokale/regionale ontwikkelingen zijn onder meer de samenwerkingsscholen die in de afgelopen tijd zijn ontstaan en de demografie van onze gemeente. Daarnaast zijn er landelijk ontwikkelingen die vragen om nieuw beleid. Zoals de ontwikkeling van (integrale) kindcentra waarin onderwijs en kinderopvang intensief samenwerken aan een doorgaande ontwikkeling van kinderen van nul/twee tot en met twaalf jaar. Op het gebied van huisvesting is duurzaamheid een gezamenlijke opgave.

Naast deze ontwikkelingen hebben gemeente en het onderwijsveld ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid ten aanzien van jeugdzorg, sport, cultuur, meertaligheid en schooluitval. Het zijn deze beleidsterreinen, die er voor moeten zorgen dat onze jeugd op kan groeien tot zelfstandige, autonome burgers. Deze visie op onderwijs staat dus niet op zichzelf: zij verbindt verschillende beleidsterreinen met elkaar en daagt alle betrokkenen uit om integraal te werken.

In het coalitieakkoord "Nije Grinzen, nije kânsen 2018-2022" is de opdracht voor deze visie als volgt beschreven: *"Visie ontwikkelen, samen met onderwijspartners, op goede bereikbaarheid van onderwijs en onderwijshuisvesting"*.

Met deze visie wordt het volgende beoogd:

- goed bereikbaar basisonderwijs verspreid over de gemeente, zo nodig middels samenwerkingsscholen
- behoud van voortgezet onderwijs in de gemeente
- toekomstbestendige onderwijshuisvesting
- meertalig onderwijs
- minder schooluitval

1.2 Proces

Een gezamenlijk proces heeft geleid tot deze nieuwe visie op onderwijs en het integraal huisvestingsplan (IHP). De schoolbesturen en de gemeente hebben constructief en daadkrachtig samengewerkt. Met oog voor elkaar, vanuit oprechte betrokkenheid en interesse zijn discussies gevoerd en prioriteiten gesteld. De volgende stappen zijn hierin (volgtijdelijk) gezet:

1.3 Context: verantwoordelijkheden en rollen

Per 1 januari 1997 is onderwijshuisvesting vanuit het Rijk gedecentraliseerd naar de gemeenten. Sindsdien hebben gemeenten op het gebied van onderwijshuisvesting een zorgplicht. Deze is vertaald in de 'Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Waadhoeke'. Om afspraken te maken voor de langere termijn werken veel gemeenten met integrale huisvestingsplannen (IHP). Zeer waarschijnlijk wordt het opstellen van een IHP in de nabije toekomst wettelijk verankerd. Wij kiezen er nu al voor om een IHP te maken.

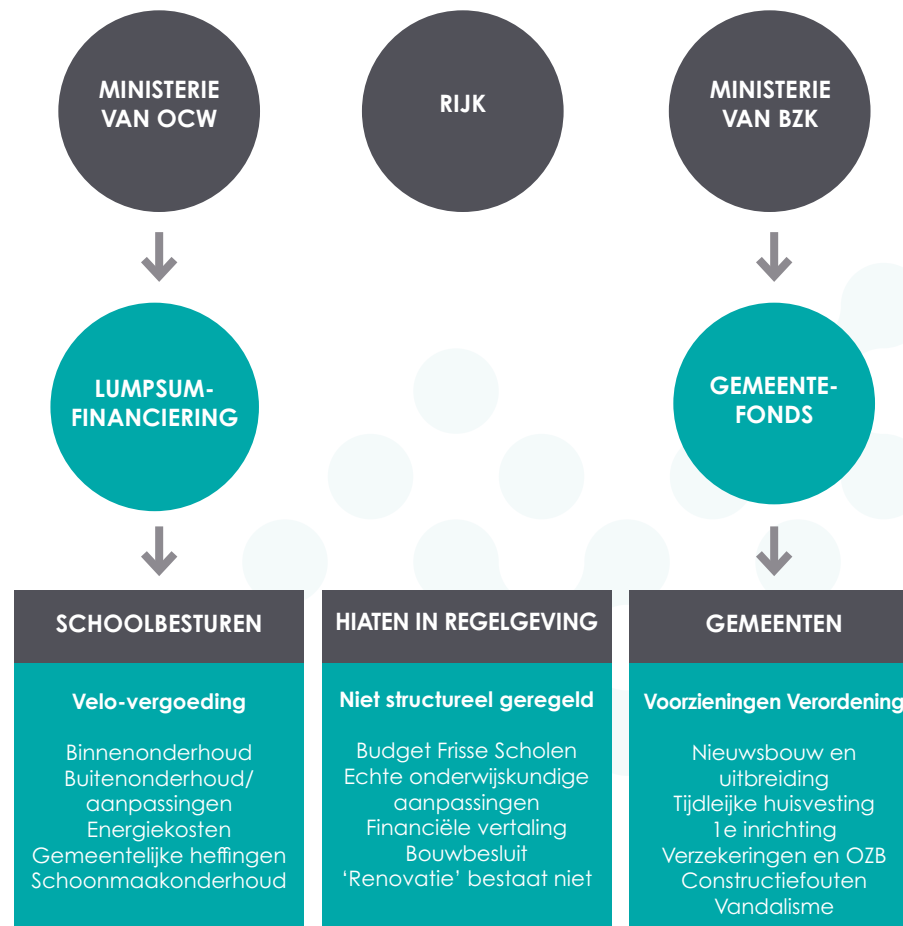
Op het gebied van niet-huisvestingstaken liggen de verantwoordelijkheden gecompliceerder. De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor uitvoering van de Jeugdwet, de Leerplichtwet en het onderwijs-achterstandenbeleid. Daarnaast heeft de gemeente de grondwettelijke taak om te zorgen voor voldoende openbaar onderwijs. Het begrip voldoende is niet verder gedefinieerd in de wet. Wanneer een schoolbestuur besluit een openbare school te sluiten, kan de gemeente besluiten deze school in eigen beheer open te houden. Als er niet genoeg openbare scholen in de omgeving zijn, kan de gemeente ook door middel van de regeling leerlingenvervoer zorgen dat kinderen toegang hebben tot het openbaar onderwijs.

Kwaliteit van onderwijs is belangrijk. Daarom is dit onderwerp van gesprek tussen de gemeente en schoolbesturen. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij het schoolbestuur. De onderwijsinspectie ziet hierop toe.

Bevordering van cultuur-, taal-, en natuur- en milieueducatie is geen wettelijke verantwoordelijkheid; dit is een beleidskeuze van onze gemeente. In alle gevallen geldt dat ambities op deze terreinen slechts gerealiseerd kunnen worden in samenwerking met het onderwijsveld. Dat is één van de redenen waarom er intensief overleg tussen partijen is bij zowel het opstellen van beleid als over de uitvoering ervan. Dit laatste vindt plaats in het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) en het Lokaal Educatieve Agenda (LEA) overleg.

De verantwoordelijkheden voor de onderwijshuisvesting zijn hieronder opgenomen in een schema:

1.4 Status Visie op Onderwijs

In deze beleidsvisie hebben schoolbesturen en gemeente hun gezamenlijke visie op onderwijs en aanpalende beleidsterreinen beschreven en uitgewerkt. Naast de Visie op Onderwijs is er een afzonderlijk Integraal Huisvestings Plan (IHP) opgesteld. Gezamenlijk vormen beide documenten het nieuwe kader voor de uitvoering en verdere concretisering van het beleid voor de komende vijftien jaar. Toekomstige projecten, bestaande (succesvolle) programma's en benodigde investeringen zijn hierin beschreven.

De beleidsvisie en het IHP zijn documenten waarover gemeente en schoolbesturen consensus hebben bereikt. Beide hebben geen juridische status, maar vormen wel het referentiekader voor aanvragen van de schoolbesturen. De 'Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Waadhoeke' is het vangnet als schoolbesturen en gemeente er onverhoopt niet uitkomen op basis van de Visie op Onderwijs en het IHP. Deze wordt naar vaststelling van de beleidsvisie en het IHP aangepast aan de lokale situatie. Beide documenten worden jaarlijks tegen het licht gehouden en zo nodig geactualiseerd en aangepast; afhankelijk van nieuwe ontwikkelingen en ambities.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een overzicht gegeven van demografische ontwikkelingen en de leerlingenprognoses. In de hoofdstukken 3 tot en met 5 worden per thema de ambities en vastgestelde kaders die in de 'Uitgangspuntennotitie onderwijs Waadhoeke' zijn beschreven benoemd. Daarnaast zijn er waar mogelijk uitgewerkte kaders aan toegevoegd. Dit betreffen afspraken die tijdens overleggen tussen schoolbesturen en gemeente gemaakt zijn.

2. Scholen, leerlingenaantallen en prognoses

2.1 Onderwijsaanbod

In Waadhoeke zijn 33 reguliere basisscholen verdeeld over 22 kernen. Ouders kunnen kiezen uit drie verschillende levensbeschouwelijke richtingen, namelijk openbaar onderwijs (elf scholen), protestant christelijk onderwijs (veertien scholen) en katholiek onderwijs (twee scholen). Daarnaast zijn in zes dorpen samenwerkingsscholen gecreëerd, waarin zowel openbaar als protestant christelijk onderwijs gegeven wordt. Voor leerlingen die niet in het reguliere basisonderwijs terecht kunnen zijn er in Franeker een school voor speciaal basisonderwijs (SBO) en een school voor speciaal onderwijs (SO). Verder is in Sint Annaparochie op het AZC-terrein een NT2-school voor nieuwkomers. Leerlingen die vanwege hun ondersteuningsbehoefte niet in Waadhoeke terecht kunnen, kunnen speciaal (voortgezet)onderwijs volgen in de omliggende gemeenten.

Er zijn drie locaties waar voortgezet onderwijs gevolgd kan worden, namelijk Anna Maria van Schurman (AMS) en Simon Vestdijk in Franeker en Campus Middelsee in Sint Annaparochie. Campus Middelsee bestaat uit de volgende drie scholen: Ulbe van Houten, Piter Jelles locatie Foorakker en Comenius. Deze drie scholen werken nauw samen en dit heeft geresulteerd in een gezamenlijk aanbod voor de leerlingen. Met ingang van 1 augustus 2020 trekt Piter Jelles de Foorakker zich terug uit de Campus Middelsee. Ulbe van Houten en Comenius gaan dan samen verder.

Op de AMS in Franeker wordt havo- en havoplus-onderwijs aangeboden in de richtingen Cultuur & Maatschappij, Economie & Maatschappij, Natuur & Gezondheid en Natuur & Techniek. Er wordt breed vmbo-onderwijs gegeven. Leerlingen kunnen kiezen uit de volgende richtingen: Media, Vormgeving en ICT (MVI), Dienstverlening en Producten (D&P), Productie, Installatie, Energie (PIE), Bouwen, Wonen en Interieur (BWI) en Groen (G). Naast Nederlandstalig onderwijs krijgen leerlingen, die daar voor kiezen, ook vakken aangeboden in het Fries en Engels. Op Simon Vestdijk wordt breed vmbo-onderwijs gegeven in de richtingen Zorg & Welzijn en Sport, Dienstverlening & Veiligheid. Daarnaast is er een mavo-sport en een mavo-zorg afdeling op deze school. In Sint Annaparochie kunnen vmbo-leerlingen in het derde leerjaar kiezen uit vier richtingen, namelijk: Zorg, Sport & Recreatie, Ondernemerschap en ICT. Campus Middelsee biedt ook talentstromen aan. Binnen de opleidingen vmbo en havo kunnen leerlingen kiezen voor extra lessen in sport, kunst en cultuur, toerisme en ondernemen, of techniek en programmeren. Alle voortgezet-onderwijsscholen werken samen met bedrijven en instellingen in de regio.

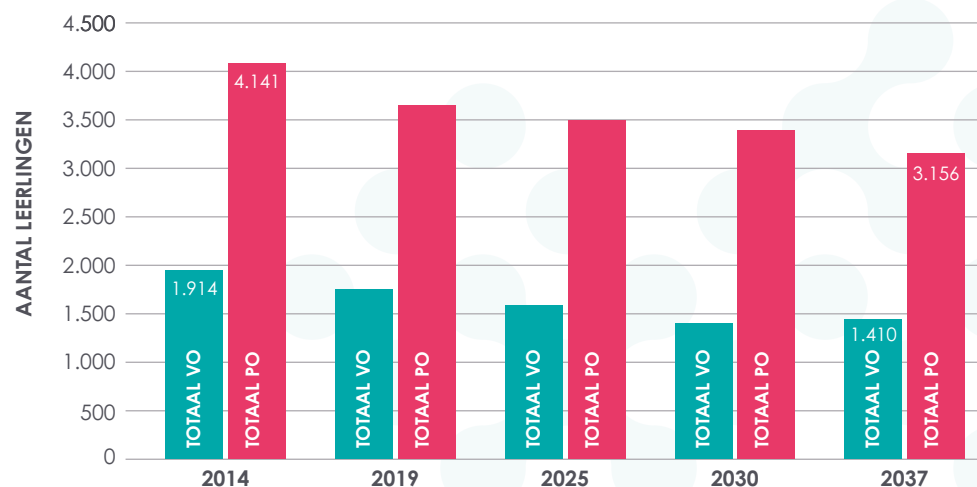
Samen staan de scholen garant voor een breed aanbod, waarbij ze elkaar versterken. Leerlingen kunnen kiezen uit verschillende richtingen en voor een grote of kleinere school. Leerlingen die geen passend aanbod kunnen krijgen in de gemeente Waadhoeke, kunnen terecht in Harlingen of Leeuwarden.

In bijlage 1 vindt u een overzicht van de scholen op de kaart.

2.2 Leerlingenaantallen en prognoses

Op 1 januari 2020 telde de gemeente Waadhoeke 46.087 inwoners. De samenstelling van de bevolking verandert. Zo is er de afgelopen jaren een sterke daling (25%) geweest van het aantal kinderen onder de 10 jaar. Daarentegen groeit de leeftijdsgroep van 50- tot 65-jarigen. Er is sprake van ontgroening en vergrijzing.

Om de juiste keuzes te kunnen maken ten aanzien van onderwijsbeleid en onderwijshuisvesting is het van belang om inzicht te hebben in de te verwachten leerlingaantallen. Om die reden is begin 2019 een leerlingprognose opgesteld. Deze prognose geeft een beeld van de leerlingontwikkelingen tot en met 2037. mogelijkheden om dit te realiseren en kijken daarbij naar de lokale situatie, de behoefte van kinderen en de vraag van ouders.

In algemene zin kan worden gesteld dat het leerlingenaantal de komende jaren verder daalt. Tussen 2019 en 2037 loopt het aantal basisschoolleerlingen met circa 600 leerlingen terug. Ook in het voortgezet onderwijs is sprake van een daling. Op langere termijn (2030-2037) is een stabilisatie zichtbaar in het voortgezet onderwijs.

Er is een groot verschil tussen de verschillende scholen en dorpen. Van een groei van circa 10% tot een daling van circa 40%. In het IHP wordt per dorp en per school weergegeven wat de leerlingenaantallen en prognoses zijn en welke gevolgen dit heeft voor het toekomstperspectief.

Voor het speciaal onderwijs (SO It Twâlûk en SBO De Bolder) geeft de prognose aan dat de leerlingaantallen stabiel blijven, in totaal rond de 120 leerlingen. NT2-school de Toverbal heeft te maken met een sterk wisselend aantal leerlingen. Dit is afhankelijk van asielzoekersstromen. Deze scholen zijn niet opgenomen in de bovenstaande grafiek.

Voor de prognoses geldt dat de gemeente deze gebruikt om een trend in beeld te brengen. De prognosecijfers zullen in bijna alle gevallen afwijken van de daadwerkelijke cijfers. Dat betekent dat in het geval van een concrete huisvestingsaanvraag, aanvullende lokale informatie wordt opgevraagd. Denk daarbij aan geboortecijfers en inzicht in het aantal vier- tot twaalfjarigen in een dorp/wijk.

De prognosecijfers zijn besproken met de schoolbesturen. Gemeente en schoolbesturen (h)erkennen de trends en ontwikkelingen. In sommige gevallen gaan schoolbesturen zelf uit van andere aantallen omdat lokale leerlingstromen toch anders lopen dan geprognostiseerd. Op het moment dat er actie nodig is bij een school of in een dorp, wordt een nauwkeurige analyse van het verwachte leerlingenaantal gemaakt.

De gemeentelijke opheffingsnorm voor basisscholen is in 2018 bepaald op 44 leerlingen. Scholen die minder leerlingen hebben, kunnen open gehouden worden als de gemiddelde schoolgrootte van een schoolbestuur wel boven de opheffingsnorm ligt. Het schoolbestuur maakt haar eigen keuze over het in stand houden of sluiten van een school. Factoren die van invloed zijn op deze keuze zijn onder andere: de kwaliteit van het onderwijs, de staat van het gebouw en de verwachte in- en uitstroom van leerlingen.

3. Maatschappelijke verbreding en ontschotting

3.1 Inleiding

School speelt een belangrijke rol in het leven van kinderen. Het is niet alleen een plek om kennis en vaardigheden te leren. Steeds meer is school ook de plek waar het sociale leven van kinderen vorm krijgt. Veel scholen hebben continuïteitsroosters en bieden buitenschoolse opvang. Hierdoor brengen kinderen steeds meer tijd in het schoolgebouw door. Daarnaast maken veel ouders gebruik van kinderdagopvang of peuteropvang waardoor de schoolperiode verlengd wordt.

School is ook veelal de vindplaats van leerlingen met een zorgbehoefte. Op school kan naar voren komen dat een leerling extra ondersteuning nodig heeft of dat er iets aan de hand is in het gezin. Gemeente en schoolbesturen hebben hierin een verantwoordelijkheid. Door de decentralisatie van de jeugdzorg heeft de gemeente een leidende rol bij jeugdhulp gekregen. Een goede samenwerking met het onderwijsveld is nodig om efficiënt en effectief te werken voor de doelgroep.

3.2 Speerpunt: Voor- en vroegschoolse educatie

Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) is onderdeel van het onderwijsachterstandenbeleid. Het doel is om peuters met een mogelijke (taal)achterstand, ook wel 'doelgroepkinderen' genoemd, beter voor te bereiden op de basisschool en ervoor te zorgen dat kleuters zonder achterstand naar groep 3 kunnen. De gemeente draagt zorg voor de voorschoolse educatie (2 ½ tot 4 jaar) en de scholen bieden vroegschoolse educatie aan (groepen 1 en 2). De gemeente en schoolbesturen maken afspraken over de te bereiken resultaten in de voor- en vroegschoolse periode.

Er komen extra - landelijke - middelen beschikbaar: het budget van gemeente Waadhoeke in 2020 is ten opzichte van 2018 verdrievoudigd. Een werkgroep VVE is in 2019 gestart met het formuleren van nieuwe doelstellingen en afspraken. Dit heeft geresulteerd in de notitie onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 die in juni 2019 door de gemeenteraad is vastgesteld.

AMBITIE

- 16 uur per week VVE voor doelgroepeuters vanaf 2½ jaar¹.
- Het bereik van VVE-doelgroepkinderen verhogen van 77% naar minimaal 90%, streven is 100% bereik^{1,2}.
- Zorgen voor een warme overdracht tussen peuteropvang, kinderopvang en basisschool¹.
- Voldoende aanbod voor reguliere peuters en doelgroepeuters realiseren¹.

VAST-GESTELDE KADERS

- Schoolbesturen en gemeente maken resultaatafspraken en leggen deze vast (bedoeld voor verantwoording van de doeluitkering die de gemeente van het Rijk ontvangt)¹.
- Gemeentelijke vergoedingen voor peuteropvang en voor- en vroegschoolse educatie kunnen worden aangevraagd door alle organisaties die voldoen aan de wettelijke normen, passend binnen de verantwoordingsplicht van de gemeente².

¹: Notitie onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022, juni 2019

²: Uitgangspuntennotitie Onderwijs Waadhoeke, november 2019

3.3 Speerpunt: Minder schooluitval

3.3.1 Leerplicht

In het schooljaar 2017-2018 waren in Waadhoeke 7.564 leerplichtigen in de leeftijd van vijf tot en met zeventien jaar. Daarnaast waren er in dat schooljaar 854 jongeren in de leeftijd van 18-22 jaar bezig met het behalen van een startkwalificatie (diploma havo, vwo of mbo 2). Gemeente Waadhoeke had in het schooljaar 2017-2018 zeven geregistreerde thuiszitters (leerlingen die langer dan vier weken aaneengesloten zonder geldige reden geen onderwijs gevolgd hebben). Gemeente Waadhoeke heeft de leerplicht ondergebracht in het samenwerkingsverband RMC (Regionale Meld- en Coördinatiefunctie) Fryslân Noord. Dit is een regionaal samenwerkingsverband van elf gemeenten dat als opdracht heeft voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. Door de RMC worden allerlei programma's opgezet voor voortijdig schoolverlaters. Alle leerplichtige leerlingen zijn in beeld bij de RMC-regio. Wanneer leerlingen ingeschreven staan bij een school heeft de school de zorgplicht. Ze is verplicht een leerling bij de leerplichtambtenaar te melden als deze binnen vier weken meer dan zestien uur verzuimt. Op deze manier wordt voorkomen dat leerlingen uit beeld raken. In het schooljaar 2017-2018 zijn 67 leerlingen uit Waadhoeke door het RMC begeleid, waardoor voortijdige uitval is voorkomen.

3.3.2 Passend onderwijs

Met de invoering van de Wet passend onderwijs in 2014 hebben scholen de verantwoordelijkheid om alle leerlingen een passende plek te bieden. Gemeente Waadhoeke heeft een breed palet aan onderwijs. Naast regulier onderwijs beschikt de stad Franeker ook over een school voor speciaal basisonderwijs en een school voor speciaal onderwijs. In Sint Annaparochie is een school voor NT2-onderwijs. Dit is een schakelklas voor nieuwkomers. Zij blijven in de schakelklas tot het moment zij de taal voldoende machtig zijn en naar een reguliere school kunnen. Deze school is een nevenvestiging van OBS 't Fonnemint. Dit betekent dat het schoolbestuur geen volledige rijksbekostiging ontvangt voor deze school. Vanuit het onderwijsachterstandenbeleid verstrekt de gemeente een subsidie aan het schoolbestuur voor de instandhouding van de schakelklas.

De meeste kinderen kunnen in onze eigen gemeente terecht voor passend onderwijs. Vanzelfsprekend hebben ouders hierin een vrije keuze. Bij het gebruik van de regeling leerlingenvervoer is de dichtstbijzijnde school in zijn soort het uitgangspunt. Afhankelijk van de woonplaats van de leerling bevindt deze school zich in de gemeente Waadhoeke of in een buurgemeente. Betrokken schoolbesturen en de gemeente willen voor zoveel mogelijk leerlingen 'thuisnabij' onderwijs mogelijk maken. Dit doet de gemeente door maatwerk op scholen te ondersteunen en te stimuleren. Een voorbeeld hiervan is de Einstein Class op de Anna Maria van Schurman te Franeker (AMS). Deze pilot wordt mogelijk gemaakt door een intensieve samenwerking tussen gemeente, RENN4, het samenwerkingsverband voor passend onderwijs en AMS. In deze klas kunnen leerlingen terecht die door een Autisme Spectrum Stoornis (ASS) niet in de reguliere klas onderwijs kunnen volgen. Daarnaast werken SO It Twâlûk, SBO De Bolder en reguliere basisscholen aan intensivering van de samenwerking waardoor het aanbod verstevigd wordt en voor meer kinderen thuisnabij onderwijs mogelijk wordt. Dit is niet voor alle kinderen mogelijk.

Sommige kinderen zijn vanwege hun onderwijs en/of zorgbehoefte gebaat bij sterk specialistisch onderwijs buiten de gemeente. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om kinderen met een visuele, auditieve of meervoudige geestelijke en/of lichamelijke beperking.

3.3.3 Jeugdhulp en zorg

Gemeente Waadhoeke heeft een gebiedsteam dat hulp bij problemen met opvoeden en opgroeien kan bieden. Het gebiedsteam beschikt over een brede kennis en is ook de toegang tot gespecialiseerde zorg. Scholen hebben eigen zorgprofessionals die vooral gericht zijn op onderwijsinhoudelijke zorg. Ze zijn immers verantwoordelijk voor de inrichting van de eigen zorgstructuur binnen het onderwijs.

Omdat kinderen doorgaans vanaf hun vierde levensjaar (leerplicht vanaf vijf jaar) veel tijd op school doorbrengen, kan worden gesignaleerd welke kinderen extra zorg en aandacht nodig hebben. School is daarmee een belangrijke vindplaats die laagdrempelig is en dichtbij ouders/verzorgers staat. Om de zorg op school en thuis te verbinden, is structureel overleg nodig tussen de intern begeleider van school, de jeugdgezondheidszorg en het gebiedsteam. Door samen te werken is een integrale aanpak mogelijk. Het interdisciplinair zorgoverleg (IZO) op diverse scholen is een zichtbare uitwerking van deze samenwerking.

AMBITIE

- Samenwerken om schooluitval te voorkomen.
- Samenwerken met alle typen onderwijs om leerlingen de beste zorg en het best passende onderwijs te bieden, waar mogelijk thuisnabij³.
- Vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid en eigen rol werken scholen, jeugdhulp en gemeente samen om zorgbehoeften vroegtijdig te signaleren en een integrale aanpak in te zetten³.

VAST-GESTELDE KADERS

- De inzet van scholen en gebiedsteams stemmen we op elkaar af en gaan we gemeentebreed organiseren³.
- We gebruiken een vaste overlegstructuur waarin bindende afspraken gemaakt worden. Deze is gekoppeld aan het LEA³.

³. Uitgangspuntennotitie onderwijs Waadhoeke, november 2019

UITWER- KING KADERS

- It Twâlûk en De Bolder stellen een plan van aanpak op om meer leerlingen die in (de buurt van) Franeker wonen een passend aanbod te kunnen geven. Intensieve samenwerking tussen speciaal (basis) onderwijs en regulier onderwijs is hierbij het uitgangspunt.
- De schoolbesturen willen samen met de gemeente een mindmap maken waarin verantwoordelijkheden, samenwerkingslijnen en afspraken staan. In één oogopslag maakt dat helder hoe onderwijs en jeugdhulp samenwerken.

3.4 Speerpunt: koppeling tussen onderwijs en opvang

Landelijk en ook in onze gemeente zien we de ontwikkeling dat onderwijs, opvang (kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang, peuteropvang) en soms ook welzijnsactiviteiten voor kinderen steeds meer worden samengevoegd tot een (Integraal) Kind Centrum ((I)KC). Het is integraal wanneer er wordt gewerkt vanuit één aansturing, één team en één pedagogisch-didactische visie.

Een (I)KC kan het antwoord zijn op de veranderende maatschappij waarin steeds vaker sprake is van tweeverdieners. Clustering van aanbod maakt het makkelijker om onderwijs, opvang, zorg en buitenschoolse activiteiten beter en efficiënter op elkaar af te stemmen. Hierdoor kunnen scholen dagarrangementen bieden. Daarnaast ontstaat er een doorgaande lijn van nul of twee tot en met twaalf jaar. Schoolbesturen beslissen zelf of ze een (I)KC willen vormen, welk aanbod ze willen bieden en met welke partijen samengewerkt wordt. De gemeente kan hierin faciliterend optreden. Ondanks de dalende leerlingenaantallen in Waadhoeke stijgt ook hier de vraag naar (buitenschoolse) opvang. Met goede voorzieningen blijft gemeente Waadhoeke een aantrekkelijke gemeente om in te wonen.

AMBITIE

- Gemeente en schoolbesturen streven naar een intensieve samenwerking tussen onderwijs, opvang en zorg; waar mogelijk door middel van geïntegreerde kindvoorzieningen (onderwijs, opvang, welzijn, sport, zorg).
- Een (I)KC wordt aangepast aan de lokale situatie waarbij gemeente en schoolbesturen kijken naar de behoefte van het kind, de vraag van de ouders en de mogelijkheden in het dorp of de stad. Functies, activiteiten, betrokken partijen kunnen per (I)KC verschillen.
- Een (I)KC is onderdeel van de sociale infrastructuur voor jeugd. De gebiedsteams van de gemeente Waadhoeke leveren menskracht en expertise aan de (ontwikkeling van) (I)KC's.
- We versterken duurzaam gebruik van gebouwen door waar mogelijk voorzieningen te clusteren.

VAST-GESTELDE KADERS

- Gemeente en schoolbesturen spreken de voorkeur uit voor meer voorzieningen onder één dak en minder locaties; in plaats van minder voorzieningen onder één dak en meer locaties⁴.
- Als er meerdere scholen onder één dak gehuisvest zijn, wordt – bij voorkeur – samengewerkt met één opvangorganisatie⁴.
- Over het benutten van leegstand voor opvang of zorg worden maatwerkafspraken gemaakt⁴.
- Samen met de schoolbesturen maken we een lijst van locaties waar (I)KC- vorming gewenst is en gaan we na of en hoe dit gefaciliteerd kan worden⁴.

⁴ Uitgangspuntennotitie onderwijs Waadhoeke, november 2019

UITWER- KING KADERS

- Gemeente, schoolbestuur en kinderopvang maken per situatie afspraken over de investeringen in functies van een (I)KC.
- Bij huisvestingsvraagstukken, ontstaan door groei van een school, proberen we in gezamenlijkheid de opvangfaciliteiten te behouden.

4. Aanvullend onderwijsaanbod

4.1 Inleiding

In de nota 'Aanvullende onderwijsvoorzieningen' die in juli 2019 door college en raad zijn vastgesteld is opgenomen op welke terreinen de gemeente de basisscholen wil ondersteunen. Dit zijn:

- sport (door middel van de buurtsportcoaches)
- cultuur (door middel van het programma Waadzinnig)
- natuur- en milieueducatie
- meertaligheid

In het voortgezet onderwijs wordt sinds een aantal jaren ingezet op de samenwerking tussen onderwijs, ondernemers en overheid (O3). Om op deze manier jongeren te verleiden om te kiezen voor beroepen en bedrijven in deze regio. Daarnaast zijn er landelijke en regionale ontwikkelingen die invloed hebben op het onderwijsaanbod.

4.2 Speerpunt: Cultuureducatie, Natuur- en Milieueducatie en meertaligheid

Gemeente en skoalbestjoeren fine kultueredukaasje fan belang. Dêrom is ûnder de namme 'Waadzinnig' in programma gearstald foar alle learlingen fan de basisskoallen. Dat programma is mooglik makke troch gemeente Waadhoeke, Keunstwurk, Seewyn en de skoalbestjoeren fan it basisûnderwiis. It programma wurdt realisearre op basis fan kofinansiering. It programma hat in oanbod op trije haadtema's: byldzjend, teäter en erfgoed.

Gemeente en skoalbestjoeren binne entûsjast oer it programma en de wize wêrop't it mei-inoar mooglik makke wurdt. Underwilens is it budzjet foar 'Waadzinnig' yn it basisûnderwiis struktureel opnommen yn de gemeentlike begutting.

It kolleezje hat oanjûn ek ynsette te wollen op natuer- en miljeu-edukaasje (fierder: NME) en meartalichheid. Om't der dúdlike dwersferbannen binne tusken kultueredukaasje en NME wurdt it oanbod foar NME, wêr't dat mooglik is, kombinearre mei it oanbod op it mêd fan kultueredukaasje. IVN, it Ynstitút foar Natueredukaasje en Duorsumheid, tinkt mei by it opsetten fan in kompleet les oanbod.

It belang fan kultueredukaasje en NME hâldt net op oan 'e ein fan de basisskoalle. It fuortset ûnderwiis yntegrearret kultueredukaasje en NME yn fakken lykas kulturele en keunstsinnige foarming, biology en minske en natuer. Skoalbestjoeren hawwe oanjûn dat it winsklik is dat der in trochgeande line is yn basis- en fuortset ûnderwiis. Dêrom wurdt ûndersocht oft it mooglik is om it programma 'Waadzinnig' ek te organisearjen foar it fuortset ûnderwiis.

In de foormalige gemeente 't Bildt binne positive ervarings opdean met de Kemmissy Meertalighyd. Deuze kemmissy brocht jaarliks lesbrieven over allerhande ferskillende thema's út in 't Bildts, Frys, Ingels en Nederlâns. 't Streven is om meertaligens toe te foegen in de programma's foar kultuuredukasy en NME. De lesmaterialen foar kultuuredukasy en NME souwen meertalig anbouden worre kinne in 't Bildts, Franekers, Frys en Nederlâns en 't sou ok nag in 't Ingels kinne.

AMBITIE

- Het programma 'Waadzinnig' wordt ook na 2020 gecontinueerd en bevat een gecombineerd aanbod van cultuureducatie en natuur- en milieueducatie, waarin ook meertaligheid geïntegreerd wordt^{5,6}.
- Er is een doorlopende lijn van cultuureducatie en NME van basisonderwijs naar voorgezet onderwijs in de gemeente⁵.
- We behouden en stimuleren meertaligheid bij leerlingen.

VAST-GESTELDE KADERS

- Het programma 'Waadzinnig' wordt ook na 2020 gecontinueerd. Dit is structureel opgenomen in de gemeentelijke begroting⁶.

UITWER-KING KADERS

- De VO-scholen maken samen met de gemeente een projectplan om bovenstaande ambitie te realiseren met ingang van het schooljaar 2021-2022 (of 2022-2023). Hierin staan uiteraard ook de financiële afspraken (cofinanciering).

⁵ Uitgangspuntennotitie onderwijs Waadhoeke, november 2019

⁶ Cultuurnota Waadhoeke

4.3 Speerpunt: Sportbeleid – bewegingsonderwijs

De gemeente Wâdhoeke het un beweegteam met buertspòrtcoaches. De buertspòrtcoaches wurde insetten op de fòlgende terreinen: onderwijs, spòrtferenugingen, welwezen en gesondhyd. Se hewwe allegaar un eigen kerntaak, mar werke dêr wêr mogeluk samen om su alles goëd op mekaar ôf te stemmen. Se late kynders en jongeren ontdekke welke beweegaktiviteiten se leuk fine. Bewegingsonderwijs op de basusskoal bevòrdert un aktieve en gesonde levensstijl en het un poasityf effekt op suwel de learprestasys as ut welbefinen fan de kynders. Foar kwalitatyf goëd bewegingsonderwijs krije de basusskolen ondersteuning fan de buertspòrtcoach bewegingsonderwijs fan Beweegteam Waadhoeke. Ok disse extra fasiliteiten wurde mogeluk maakt deur ko-finânsiering. Suver alle basusskolen in de gemeente doen hieran met en met sukses. De wêns fan de skoalbestueren is om dit projekt in de huduge fòrm te kontinuearen en te ondersoeken ôf ok in ut foartsetten onderwijs un samenwerking tussen de buertspòrtcoaches en faklearkrachten opsetten wurde kin.

AMBITIE

- De inzet van de buurtsportcoaches in het basisonderwijs wordt gecontinueerd.
- Een doorgaande lijn in sport- en gezondheidsonderwijs tussen basis- en voortgezet onderwijs.

VAST-GESTELDE KADERS

- De subsidie voor de buurtsportcoach en beweegteam is structureel in de begroting van de gemeente Waadhoeke opgenomen⁷.
- Onderzoeken of en op welke manier een doorgaande lijn in sport- en gezondheidsonderwijs gecreëerd kan worden⁵.

⁵ Uitgangspuntennotitie onderwijs Waadhoeke, november 2019

⁷ Sportnota Waadhoeke beweegt mee, november 2019

4.4 Speerpunt: Leren en werken in je eigen regio

In de foormalige gemeente 't Bildt is in 2013 begonnen met 'n projekt om de samenwerking tussen Overhyd, Ondernimmers en Onderwiis (O3) te beforderen. 't Projekt het 't programma met de naam 'Leren en Werken in je eigen Regio' ontwikkeld en is ondertussen bij de kampus Middelsee integreerd in 't skoalplan en in de les-roasters. 't Programma, dat helendal in 't teken staat fan de doelstelling 'Binden van jongeren aan de eigen regio', is met 't bedriifleven ontwikkeld. Dut betekent 'n antal aktiviteiten die't deur de bedriven en instellings, leermeesters en coaches, in de ônder- en bovenbou struktureel fersorgd wort. 't Gaat om 'speeddates', 'workshops', regionale metten foor beroepen, ferkinning fan beroepen en sektoren (strukturele uren in 't roaster), gastlessen, trenings, bedriifsbesoeken en 't doen fan opdrachten foor 't bedriifleven en de instellings. De bedriven en instellings fersorge dut niet alleen, maar ok ouweloi en werknimmers út de bedrivensektoren doen met an maken fan goeie beroepsbeelden en baanmooglikheden. In july 2017 is men begonnen om de werkwize fan 't programma ok toe te passen in Harlingen en Franeker.

De inset en de doelstelling fan 't programma is 't dúdliker sichtber make fan wat de regio 't jongereand te bieden het an werkgelegenhyd en dut te koppelen an de onderwiisprogramma's fan de skoalen. Fooral wer't 't gaat om loopbaan- en beroepsoriëntasy. Deurdat 't jongereand sicht kregen het op beroepsmooglikheden dichtbij huus, kin sij 'n baan fine - anslúttend bij aigen interesse en mooglikheden - in de aigen omgeving en der ok weunen blive (leefberensbelang). Bedriven in de regio kinne op deuze menier beskikke over goed personeel (evenwichtige arbaidsmet en behouwe fan werkgelegenhyd).

At je nou goed met je hoofd, hart of hannen binne: elk kynd telt. D'r wort derom hyltyd meer aandacht geven an praktys onderwiis werbij 't erfaren en doen sintraal staan. Basisskoalleerlingen folge soms lessen in de praktyklokalen op skoalen foor foortset onderwiis. Fooral foor leerlingen die't moeite hewwe met de theoretise fakken is 't goed om op deuze menier súkseserfarings en leerplezier te hewwen. Deuze inisjativen forme 'n mooie koppeling met 't O3 programma.

AMBITIE

- Het project O3 continueren en integraal onderdeel laten worden van het totale voortgezet onderwijs in Waadhoeke.
- Basisschoolleerlingen kennis laten maken met praktijkvakken op het voortgezet onderwijs en de regionale arbeidsmarkt.

VAST- GESTELDE KADERS

- Het O3-programma evalueren en bij positieve uitkomst structureel in de begroting opnemen⁸.
- Binnen de bestaande begroting inzetten op verbinding tussen programma's in basis en voortgezet onderwijs⁸.

4.5 Landelijke ontwikkeling: Techniekonderwijs

Techniepact

Op de arbeidsmarkt is een tekort aan technisch geschoolde medewerkers. Daarom is er een techniepact gesloten tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid. Het doel van het pact is om de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt in de technieksector te verbeteren en daarmee het tekort aan technisch personeel terug te dringen. Vanaf januari 2020 kunnen scholen per regio geld van het Rijk krijgen om te werken aan sterk, aantrekkelijk en innovatief techniekonderwijs: onderwijs dat leerlingen goed voorbereidt op een opleiding en werk in de regio. Scholen hebben gezamenlijk een regioplan opgesteld, waarmee subsidie is aangevraagd. Het voortgezet onderwijs heeft veel contact met lokale ondernemers. In de gemeente Waadhoeke hebben grote ondernemers nu en in de toekomst behoefte aan goed geschoold personeel. Het techniepact maakt het mogelijk om opleiding en arbeid beter op elkaar af te stemmen zodat het perspectief op een baan in de eigen regio wordt vergroot en ondernemers worden voorzien in een deel van hun personeelsvraag.

AMBITIE

- Een sterk onderwijsaanbod in techniek
- Jeugd opleiden en binden aan de regio/ondernemers
- Werkgelegenheid behouden

4.6 Landelijke ontwikkeling: 10-14 Scholen

De overstap van leerlingen van de basisschool naar het voortgezet onderwijs is voor veel leerlingen erg groot. Daarom zijn in Nederland verschillende '10-14' initiatieven. Deze zogenaamde tienerscholen of juniorcolleges zorgen voor een vloeiende overgang. Leerlingen van de groepen 7 en 8 van de basisschool en de leerjaren 1 en 2 van het voortgezet onderwijs zitten samen op school. Leerlingen krijgen zo meer tijd te ontdekken wat ze willen en kunnen en wat bij hen past. Onderzoek⁹ heeft uitgewezen dat door een meer geleidelijke overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs er een betere aansluiting plaatsvindt. Het streven van 10-14 onderwijs is bovendien om beter aan te sluiten bij de talenten, de ontwikkelingsfase, de onderwijsbehoeften en de leerstijl van de leerlingen in deze leeftijdscategorie.

In Waadhoeke wordt door verschillende scholen op verschillende manieren samenwerking en aansluiting gezocht tussen basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Er is op dit moment (nog) geen ambitie om dit om te zetten naar 10-14 onderwijs.

⁹ Onderwijsraad, Den Haag (2014). Een onderwijsstelsel met veerkracht.

5. Huisvesting en duurzaamheid

5.1 Inleiding

De formele verantwoordelijkheden rondom onderwijshuisvesting staan beschreven in hoofdstuk 1. De ambities, trends en ontwikkelingen waar gemeente en schoolbesturen met elkaar over hebben gesproken vragen om toekomstbestendige en duurzame voorzieningen. Huisvesting is een gezamenlijke verantwoordelijkheid: zowel schoolbestuur als gemeente moeten hier een bijdrage aan leveren vanuit de wettelijke kaders. In dit hoofdstuk komen verschillende elementen aan de orde die meegenomen moeten worden bij te maken keuzes over -spreiding, instandhouding, clustering, sluiting of nieuwbouw van voorzieningen.

5.2 Aanbod en spreiding

Hier volgt een korte herhaling van het aanbod in Waadhoeke. Er zijn 33 reguliere basisscholen verdeeld over 22 kernen. Daarnaast zijn er drie locaties waar voortgezet onderwijs gevolgd kan worden: AMS en Simon Vestdijk in Franeker en Campus Middelsee in Sint Annaparochie. Speciaal (basis) onderwijs kan gevolgd worden in Franeker en in Sint Annaparochie zit een school voor NT2-onderwijs.

5.2.1 Capaciteit in relatie tot krimp en leegstand

De leerlingenprognoses in de gemeente Waadhoeke laten een verdergaande krimp zien de komende jaren. Dat betekent dat de normatieve leegstand in het primair onderwijs toeneemt. Tegelijkertijd worden sommige basisscholen steeds kleiner waardoor in bepaalde dorpen op termijn het gesprek gevoerd moet worden over sluiting en/of clustering van onderwijsvoorzieningen.

5.2.2 Normatieve leegstand

Scholen hebben recht op een aantal vierkante meters huisvesting dat is afgestemd op het aantal leerlingen in een bepaald jaar. Op basis van het aantal leerlingen per school ontvangen de scholen een exploitatievergoeding (de zogenaamde MI-vergoeding -> materiële instandhouding) van het ministerie van onderwijs. Hiermee kan het schoolbestuur het gebouw in stand houden. Als er minder leerlingen komen, gaat de vergoeding naar beneden. Het gebouw blijft veelal in z'n geheel in gebruik, ook al is sprake van 'normatieve leegstand' (vierkante meters waarvoor geen vergoeding wordt ontvangen). In gemeente Waadhoeke is sprake van normatieve leegstand op de meeste basisscholen. Scholen hebben doorgaans geen bezwaar tegen extra ruimte; deze wordt voor verschillende doeleinden gebruikt:

- De normatieve overcapaciteit wordt door de school zelf gebruikt als onderwijsruimte (extra lokaal, overblijfruimte, ruimte voor zelfstandig werken etc.)
- De normatieve overcapaciteit wordt ingezet voor opvang (peuteropvang, buitenschoolse opvang).
- Soms wordt de overcapaciteit verhuurd of in medegebruik gegeven aan een andere maatschappelijke instelling (dit gaat altijd in overleg met de gemeente).

Soms kiest een schoolbestuur ervoor om (een deel van) de normatieve overcapaciteit niet langer in te zetten voor het onderwijs. Dan wordt deze ruimte aan de 'onderwijsbestemming onttrokken' en valt het automatisch terug aan de gemeente. Het indikken van het volume heeft in het verleden in sommige dorpen – mede – geleid tot de vorming van samenwerkingsscholen.

Gemeente en schoolbesturen hebben – met de krimp én het totaal aantal scholen in het achterhoofd – afgesproken dat wanneer er sprake is van grootschalig onderhoud/renovatie bij een school, wordt gekeken naar de toekomstbestendigheid van deze school. Alhoewel het schoolbestuur verantwoordelijk is voor onderhoud, wordt bij grootschalig onderhoud ook gekeken naar verduurzaming. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en schoolbesturen. En beide zijn het erover eens: grootschalig investeren in een gebouw met veel normatieve overcapaciteit is niet toekomstbestendig. In dat geval wordt de discussie opgestart over alternatieve scenario's.

5.2.3 Kleine scholen

Schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de instandhouding en omvang van de scholen. Opheffingsnormen worden per gemeente bepaald. Dit is afhankelijk van de bevolkingsdichtheid in een gebied. In sommige gemeenten is er sprake van een stedelijke en een plattelandsnorm. Gemeente Waadhoeke heeft samen met de schoolbesturen besloten dat een uniforme norm het meest passend is voor dit gebied. De norm is vastgesteld op 44 leerlingen. Een aantal basisscholen zit onder deze opheffingsnorm of nadert de grens naar verwachting binnen enkele jaren. De verantwoordelijkheid voor het al dan niet sluiten van scholen ligt bij het schoolbestuur. Voor schoolbesturen spelen hierin vele factoren mee, onder andere:

- Enige/laatste onderwijsvoorziening in het dorp en omgeving
- Functionele en technische staat van het gebouw
- Leerlingenprognose
- Koppeling aan andere maatschappelijke voorzieningen

De gemeente heeft hierin geen actieve rol. Mocht een schoolbestuur beslissen om een school te sluiten, dan wordt samen met de gemeente gekeken naar de consequenties voor de huisvesting bij andere scholen waar leerlingen dan naar toe gaan.

5.2.4 Clustering

Kwaliteit van onderwijs en huisvesting is voor besturen en de gemeente van groot belang. Clustering van onderwijs- en andere maatschappelijke voorzieningen kan bijdragen aan de instandhouding ervan: liever minder locaties van hoge (functionele en technische) kwaliteit, dan meer locaties van matige/slechte kwaliteit. Dat is waar schoolbesturen en gemeente het over eens zijn. Gemeente Waadhoeke wil dan ook faciliterend optreden wanneer er sprake is van een clustering van voorzieningen. Dit vereist telkens maatwerkafspraken over (mede)gebruik, verhuur en aanpassingen.

5.3 Verantwoordelijkheden

De gemeentelijke verantwoordelijkheid bij onderwijshuisvesting gaat over de volgende zaken:

- **Uitbreiding:**
Als scholen normatief recht hebben op extra capaciteit en verwijzing naar of medegebruik van een ander gebouw niet mogelijk is, komen de kosten voor uitbreiding van capaciteit volledig voor rekening van de gemeente.
- **(Vervangende) nieuwbouw:**
Bij nieuwbouw hanteert de gemeente een afschrijvingstermijn van veertig jaar. Het nieuwe gebouw moet voldoen aan alle eisen van de tijd (bouwbesluit/frisse scholen Klasse B/ Kwaliteitskader Ruimte OK / (bijna) energieneutraal/gasloos).
- **Medegebruik/verhuur:**
Medegebruik is in principe tijdelijk, beschikbaar binnen een straal van twee kilometer (zonder verkeersonveilige situaties, anders worden deze opgelost) en voor iedere school geldt dat er sprake kan zijn van maximaal één medegebruik-locatie.
- **Constructiefouten (zoals asbest).**
- **Bijzondere omstandigheden (brand - stormschade - diefstal).**

Renovatie en duurzaamheid zijn 'grijze gebieden' waarover gemeente en schoolbesturen samen afspraken maken die passen bij de ambities en eigen verantwoordelijkheden.

5.4 Speerpunt: Duurzaamheid: Kwalitatieve en toekomstbestendige huisvesting

5.4.1 Toekomstbestendige gebouwen door clustering van functies

Duurzaamheid gaat niet alleen over (Bijna) Energie Neutrale ((B)ENG) gebouwen. Het gaat ook over duurzaam gebruik van gebouwen in de toekomst en het voorkomen van leegstand. Clustering van functies draagt hieraan bij. In bestaande schoolgebouwen kunnen leegstaande lokalen gebruikt worden door scholen met een ruimte tekort, kinderopvang en voor zorgfuncties. In paragraaf 3.4 werd al geschreven over de lokale en landelijke ontwikkeling van Integrale Kindcentra ((I)KC). In de huidige maatschappij is het wenselijk om school, opvang en maatschappelijke functies steeds meer te bundelen. Wanneer er sprake is van leegstand gebeurt het vaak dat deze lokalen verhuurd worden aan een kinderopvangorganisatie. Deze organisatie investeert in de ruimte om deze aan de eisen voor kinderopvang te laten voldoen. De gemeente kan de ruimte terugvorderen als sprake is van groei van het onderwijs. Dit is echter in strijd met de gedachte om opvang en onderwijs zoveel mogelijk te clusteren en te komen tot ((I)KC's. Voorts zorgt het voor onzekerheid bij kinderopvangorganisaties en schoolbesturen. Daarom is dit niet wenselijk. Wanneer er geen sprake is van leegstand of wanneer er bij een school sprake is van nieuwbouw kan er ruimte gecreëerd (bijgebouwd) worden voor kinderopvang. Dit wordt in principe niet door de gemeente bekostigd. Schoolbesturen en kinderopvangorganisaties maken hierover afspraken. De gemeente wordt hierbij wél betrokken omdat de gemeente het economisch eigendom van het schoolgebouw heeft.

5.4.2 Duurzaamheidsambities

Op 28 juni 2019 heeft het kabinet het klimaatakkoord gepubliceerd. Dit is de Nederlandse uitwerking van de internationale klimaatafspraken van Parijs (2015). Het Klimaatakkoord bevat een samenhangend pakket aan maatregelen dat moet resulteren in een CO₂-reductie van tenminste 49% in 2030 ten opzichte van het jaar 1990.

Er zijn dertig regio's in Nederland die samen verantwoordelijk zijn voor de Regionale Energie Strategie (RES). Deze strategie is erop gericht de energietransitie vorm te geven en te realiseren. Voor de gemeente Waadhoeke gelden de bovenstaande doelstellingen ook. De gemeente is op dit moment bezig met het ontwikkelen van duurzaamheidsbeleid. Onderwijsgebouwen moeten hier uiteindelijk ook aan voldoen, net als al het andere maatschappelijke vastgoed. De gemeente heeft bepaald dat:

- in 2030 49% CO₂ reductie gerealiseerd is ten opzichte van 1990,
- in 2040 al het maatschappelijk vastgoed van de gemeente energieneutraal is.

Het verduurzamen van schoolgebouwen is een gezamenlijke opgave van gemeente en onderwijs, los van de eigendomspositie. Het realiseren van de (gemeentelijke) ambities op het gebied van duurzaamheid heeft naar verwachting nogal wat consequenties voor het vastgoed. Veel schoolgebouwen zijn enkele tientallen jaren oud en voldoen daardoor niet aan de nieuwste normen op het gebied van isolatie en energieverbruik. Alle gebouwen laten voldoen aan de nieuwste normen is een utopie; op bouwkundig en financieel gebied is dit niet haalbaar. Een gebouw dat wordt verduurzaamd en gerenoveerd moet een gebouw zijn met perspectief. Clusteren en multifunctioneel gebruiken van voorzieningen kunnen een oplossing voor dit probleem zijn. Uiteindelijk wordt op deze manier de 'vastgoedportefeuille' verkleind en vernieuwd zodat de duurzaamheidsambities voor gebouwen op langere termijn realistischer worden.

Het behoud van beeldbepalende gebouwen/monumenten kan leiden tot andere uitgangspunten in verband met de haalbaarheid van de duurzaamheidsambities. Per situatie wordt daar naar gekeken.

5.4.3 Bekostiging van huisvestingsprojecten

Vaak worden de 'normbedragen' van de VNG als uitgangspunt gekozen voor de bekostiging van nieuwbouw- en verbouwprojecten. Echter, deze normbedragen staan al lange tijd ter discussie omdat ze achterblijven bij de prijsontwikkeling in de markt; ondanks het feit dat ze recentelijk zijn opgehoogd.

Het VNG-normbedrag bedraagt op dit moment (2020) ongeveer € 1.900 per vierkante meter (incl. BTW). In de huidige markt is het niet mogelijk om voor dit (norm)bedrag een schoolgebouw te realiseren dat voldoet aan het bouwbesluit en Frisse Scholen B. Daar komt nog bij dat vanaf 1 januari 2021¹⁰ het bouwbesluit wordt gewijzigd zodat alle nieuw te realiseren gebouwen vanaf die datum moeten voldoen aan de Bijna Energie Neutrale Gebouw eisen ((B)ENG). Aangezien dit een wettelijke eis is, zal deze wijziging opnieuw leiden tot een verhoging van de kosten voor een sober en doelmatig onderwijsgebouw.

Om toch schoolgebouwen te kunnen realiseren, kiezen veel gemeenten voor bekostiging op basis van de werkelijke kosten. De werkelijke kosten voor het realiseren van een schoolgebouw fluctueren en zijn afhankelijk van de ontwikkelingen in de markt. Op dit moment bedragen de kosten van referentieprojecten¹¹ circa € 2.750 per vierkante meter (incl. BTW). In berekeningen in het IHP hanteren we dit bedrag als richtbedrag. De uitleg over wat wij onder 'werkelijke kosten' verstaan, wordt in het document "IHP" gegeven.

De uiteindelijke kosten voor een bouwproject zijn het resultaat van een aanbestedingsprocedure, waarbij de begrippen 'sober en doelmatig' randvoorwaardelijk zijn. Als de aanbesteding oplevert dat het bedrag van € 2.750 ontoereikend is, wordt gezamenlijk (schoolbestuur-gemeente) gekeken waarop bezuinigd kan worden. Steeds in overleg met elkaar wordt gezocht naar een breed gedragen oplossing.

¹⁰. Kamerbrief d.d. 9 januari 2020

¹¹. Dit komt naar voren in gesprekken die gevoerd zijn met projectbegeleiders van dergelijke projecten in verschillende gemeenten.

5.4.4 Bekostiging van duurzaamheidsmaatregelen

Over de bekostiging van duurzaamheidsmaatregelen worden aparte afspraken gemaakt. Omdat schoolbesturen verantwoordelijk zijn voor de kosten van nutsvoorzieningen hebben zij het voordeel van lagere energielasten. Een logisch gevolg is dan ook dat ze hier aan mee betalen. In de wereld van de onderwijshuisvesting wordt over het algemeen een drie-traps-raket gehanteerd voor investeringen in duurzaamheidsmaatregelen:

1. Lange termijninvesteringen met een terugverdientijd van meer dan twintig jaar:
 - Financiering door de gemeente vanuit gemeentefonds
 - Onderdeel van beleidsvisie onderwijs
2. Termijninvesteringen met een terugverdientijd van twintig jaar of korter:
 - (Voor)financiering door gemeente
 - Eigen bijdrage schoolbestuur
 - Onderdeel beleidsvisie onderwijs
3. Korte termijn investeringen (onderhoud) met een terugverdientijd van vijf jaar of korter:
 - Financiering door schoolbestuur.
 - Onderdeel van MJOP.

Een dergelijk kader zou per project aan de orde moeten komen in het overleg tussen gemeente en schoolbestu(u)r(en). De schoolbesturen in Waadhoeke hebben aangegeven dat een eigen bijdrage bij nieuwbouw of (ver)nieuwbouw bespreekbaar is, mits er een realistische terugverdientijd vast te stellen is. Per project wordt deze afweging gemaakt. Bij gebouwen met Nul Op de Meter (NOM) hebben de schoolbesturen aangegeven de complete MI-vergoeding te willen inzetten voor het deel dat betrekking heeft op energielasten. Bij (B) ENG-gebouwen gaat het om een lager bedrag.

AMBITIE

- Bij onderwijshuisvestingsprojecten geven we waar mogelijk de voorkeur aan clustering van functies.
- Schoolgebouwen in gemeente Waadhoeke zijn in 2040 energieneutraal.
- Over de bekostiging van duurzaamheidsmaatregelen maken gemeente en schoolbesturen per situatie afspraken.

VAST- GESTELDE KADERS

- Over het benutten van leegstand voor opvang of zorg worden maatwerkafspraken gemaakt¹².
- Samen met de schoolbesturen maken we een lijst van locaties waar (I)KC vorming gewenst is en onderzoeken we of en hoe dit gerealiseerd kan worden¹².
- Bij nieuwbouw en verbouw-/renovatieprojecten vindt de bekostiging plaats op basis van werkelijke kosten¹².
- Bij nieuwe projecten onderzoeken we de mogelijkheden van clusteren van voorzieningen en multifunctioneel gebruik zodat de voorziening ook in de toekomst kan blijven bestaan¹².
- Het bouwheerschap ligt in principe bij het schoolbestuur, tenzij anders wordt overeengekomen¹³.

UITWER- KING KADERS

- Gemeente Waadhoeke en schoolbesturen hanteren als uitgangspunt dat alle gebouwen na renovatie of (ver)nieuwbouw (B)ENG- en gasloos zijn.
- Als deze uitgangspunten bij renovatie/(ver)nieuwbouw niet haalbaar zijn (dat moet blijken uit het haalbaarheidsonderzoek dat wordt opgesteld), kan om die reden alsnog worden besloten om te kiezen voor nieuwbouw.
- Gemeente en schoolbesturen streven naar een kwaliteitsambitie van minimaal Frisse Scholen B bij renovatie of nieuwbouw.

¹². Uitgangspuntennotitie Onderwijs Waadhoeke

¹³. Wet op het primair onderwijs, artikel 103, Wet op de expertisecentra artikel 101, Wet op het voortgezet onderwijs, artikel 76n

5.5 Speerpunt: Renovatie

Voor elk onderwijshuisvestingsproject moet een afweging gemaakt worden tussen nieuwbouw en renovatie. Renovatie is (nog) niet in de wet opgenomen als voorziening. Hierdoor is er vaak onduidelijkheid over wie de verantwoordelijkheid draagt voor renovatieprojecten van onderwijsvoorzieningen. De VNG, PO-Raad en VO-Raad hebben in mei 2019 een nieuw wetsvoorstel overhandigd aan het Ministerie van Onderwijs. Het doel van het voorstel is om meer duidelijkheid te scheppen voor gemeenten en scholen over de verantwoordelijkheid voor goede schoolgebouwen. De gemeente is nu verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen. Onderhoud is een verantwoordelijkheid van het schoolbestuur.

Renovatie wordt door de gemeente Waadhoeke en schoolbesturen gezien als een prima optie om nieuwbouw te voorkomen. Ze zijn daarmee gelijkwaardig aan elkaar. Dat betekent dat het niet langer een grijs gebied is. Hierbij is er wel een duidelijke afbakening nodig tussen renovatie en groot onderhoud. Het uitgangspunt is dat het om een renovatie gaat, als het de levensduur van het schoolgebouw verlengt met tenminste twintig jaar (nieuwbouw komt dan te vervallen).

Ook bij renovatie is het uitgangspunt bekostiging op grond van werkelijke kosten. De kosten die gemoeid zijn met de renovatie van een schoolgebouw lopen nog meer uiteen dan de kosten voor nieuwbouw. Over het algemeen kan voor renovatie een percentage van 50 tot 75% van de kosten voor nieuwbouw het uitgangspunt zijn. Daarbij moet altijd de afweging worden gemaakt of renovatie een goedkoper alternatief is voor nieuwbouw. Gezien de verschillen in afschrijvingstermijn - veertig jaar voor nieuwbouw en twintig jaar voor renovatie - is het verstandig ook om een vergelijking op basis van de jaarlasten te maken.

AMBITIE

- Wanneer renovatie van een gebouw de voorkeur heeft boven nieuwbouw maken we dit mogelijk.

VAST- GESTELDE KADERS

- Renovatie zien wij als alternatief voor (ver)nieuwbouw. De levensduur van het gebouw moet hierbij substantieel, te denken valt aan tenminste twintig jaar, worden verlengd. Degelijke projecten zijn een gezamenlijke verantwoordelijkheid van schoolbesturen en gemeente¹⁴.

UITWER- KING KADERS

- Gemeente Waadhoeke en schoolbesturen spreken af dat renovatie onder verantwoordelijkheid van de gemeente valt mits wordt voldaan aan een aantal eisen:
- clustering van functies die de toekomstbestendigheid van de voorziening vergroten wordt meegenomen,
- de vergoeding voor renovatie wordt gebaseerd op de omvang waarop de school op basis van het actuele leerlingenaantal recht heeft. Als het schoolbestuur meer vierkante meters wil renoveren, komen deze kosten voor eigen rekening van het schoolbestuur,
- kosten voor levensduur verlengende renovatie komen voor rekening van de gemeente waarbij op basis van een Total Cost of Ownership een investeringsbijdrage van het schoolbestuur aan de dekking van de investering wordt toegevoegd (de zogenaamde 'eigen bijdrage'),
- een schoolbestuur investeert niet in delen van het gebouw of functies waarvoor de gemeente verantwoordelijk is,
- per situatie wordt een haalbaarheidsonderzoek opgesteld waarbij wordt gekeken of de doelstellingen haalbaar zijn.

Begrippenlijst

VVE=	Voor- en Vroegschoolse Educatie Voorschoolse educatie is voor doelgroep peuters Vroegschoolse educatie is bedoeld voor doelgroep kleuters uit groep 1 en 2.
MI-vergoeding =	Vergoeding van het Rijk aan school voor de materiele instandhouding van schoolgebouwen
BENG =	Bijna Energie Neutraal Gebouw (exclusief gebruikersdeel)
Total Cost of Ownership=	De totale kosten die met het gebruik van het (school)gebouw verbonden zijn (rente, afschrijving, onderhoud)
Frisse scholen B=	Een frisse school is een schoolgebouw (basis- of voortgezet onderwijs) met een laag energiegebruik en een gezond binnenmilieu als het gaat om luchtkwaliteit, temperatuur, comfort en licht en geluid. "B" geeft het ambitieniveau aan. A is het hoogste ambitieniveau
ENG =	Energie Neutraal Gebouw (exclusief gebruikersdeel)
NOM =	Nul Op de Meter (inclusief gebruikersdeel --> strenger dan (B)ENG)
PO =	Primair onderwijs
VO =	Voortgezet onderwijs
SBO =	Speciaal Basis Onderwijs
SO =	Speciaal Onderwijs
NT2 =	Nederlands als tweede taalonderwijs
IHP =	Integraal Huisvestingsplan. Dit is een prioriteitenplan voor investeringen in (school)gebouwen
CBS =	Centraal Bureau voor de Statistiek
RENN4 =	Regionaal Expertisecentrum Noord Nederland

Bijlage 1

